

## СТАНОВЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАТО З АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ\*

*Висвітлено розвиток регулювання одного з нових напрямів діяльності НАТО — антикризове управління (менеджмент). Проаналізовано особливості регулювання антикризового управління низкою документів НАТО, зокрема Стратегічними концепціями 1991 р., 1999 р., 2010 р. З'ясовано, що в рамках цієї діяльності НАТО було проведено низку операцій поза зоною Альянсу, не обумовлених ст. 5 Північноатлантичного договору 1949 р.*

**Ключові слова:** антикризовий менеджмент, миротворчість, операції з реагування на кризи.

**Savchuk Kostiantyn. The formation of regulatory activities of NATO in the field of crisis management**

*The development of regulation of one of the new areas of NATO activity - crisis management, is highlighted. The peculiarities of the regulation of crisis management of a number of NATO documents, in particular the Strategic Concepts 1991, 1999, and 2010, were analyzed. It was found out that a number of operations outside the Alliance area not stipulated by Art. 5 of the North Atlantic Treaty 1949.*

**Key words:** crisis management, peacekeeping.

На початку 1990-х років, після виникнення в Європінізми локальних конфліктів, обумовлених розпадом Радянського Союзу, соціалістичного табору та системи Варшавського договору, НАТО обрала новий, на противагу колективній обороні, спосіб досягнення своїх цілей — антикризове управління (crisis management). Забігаючи наперед зазначимо, що саме в його рам-

---

© САВЧУК Костянтин Олександрович — кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник відділу міжнародного права та порівняльного правознавства Інституту держави і права імені В. М. Корещького НАН України; ORCID: 0000-0001-6966-1139, e-mail: konstantinsavchuk@rambler.ru

\* Стаття виконана в рамках наукового проекту «Міжнародно-правові засади миротворчої діяльності міжнародних регіональних організацій у контексті відновлення територіальної цілісності України» з програми «Соціокультурний простір України у формуванні національної стратегії: територіальні ідентичності, ідентифікаційні символи, ментальні практики»

ках почали здійснюватися операції з реагування на кризи, які не відповідали вимогам ст. 5 Договору 1949 р., зокрема відбувалися поза зоною НАТО. Ці операції, і зокрема механізм їх організації і здійснення, мали резонансний характер, однак досі, окрім С. Д. Білоцького, вони майже не вивчалися українською наукою міжнародного права, хоча це варто було б зробити, щоб краще розуміти можливі варіанти залучення сил Альянсу для регулювання кризи на Донбасі.

Одним із перших документів НАТО, в якому йшлося про нові способи досягнення Організацією її цілей (зокрема, антикризове управління) стала Стратегічна концепція НАТО 1991 р.<sup>1</sup> (далі Концепція 1991 р.), хоча заходи щодо його реалізації в Концепції 1991 р. поки чітко не окреслювалися. В подальших документах НАТО, наприклад у Заключному комюніке Комітету з оборонного планування Альянсу 1991 р., було підтверджено місце антикризового регулювання у воєнній доктрині НАТО як невід'ємної складової. Зокрема, зазначалося, що «запобігання кризам, які впливають на безпеку Альянсу, та, якщо необхідно, антикризове управління стали ключовими елементами стратегії» (п. 4)<sup>2</sup>.

Погляд Альянсу на нові кризи, які можуть загрожувати безпеці його держав-членів, дав, у свою чергу, можливість розглядати варіант участі сил НАТО в миротворчих (peacekeeping) операціях, що проходили поза зоною цієї Організації під егідою ООН чи ОБСЄ. «Нова стратегічна концепція Альянсу підкреслює важливість ролі Альянсу в управлінні кризовими ситуаціями та попереджає про ризики для європейської безпеки, які можуть виникнути внаслідок серйозних економічних, соціальних та політичних труднощів, включаючи етнічні суперництва й територіальні суперечки ... Альянс готовий підтримувати миротворчі дії, в тому числі, надаючи доступні ресурси та досвід Альянсу, і таким чином сприяти мирному врегулюванню спорів»<sup>3</sup>, — наголошувалося в одному з документів Групи ядерного планування. Криза в Югославії стала саме тим конфліктом, для врегулювання якого НАТО підтримала миротворчі заходи ООН та ОБСЄ й у зв'язку з яким почала розробку нормативної основи для визначення варіантів та методів надання такої підтримки. Так, Альянс у своїх документах, виданих у 1992 р., чітко визначав, що його

участь у миротворчих операціях, здійснюваних ООН, ОБСЄ та іншими міжнародними організаціями, буде реалізовуватися на підставі рішень, прийнятих відносно кожного конкретного випадку окремо (case-by-case) і згідно процедур НАТО, а внесок окремих країн у операції з підтримання миру мають відповідати обов'язкам і можливостям Альянсу в сфері колективної оборони<sup>4</sup>. У Заключному комюніке Зустрічі Північноатлантичної ради на рівні міністрів 1992 р., а саме в його п. 4, додатково наголошувалося на керівній ролі Ради Безпеки ООН у сфері міжнародного миру і безпеки<sup>5</sup>.

У свою чергу, в цей період Альянс почав розробляти шляхи налагодження співробітництва із державами Центральної та Східної Європи, зокрема тими, що належали до соціалістичного табору, й запровадив окрему інституцію для консультацій і співробітництва з ними з питань безпеки і суміжних питань – Раду північноатлантичного співробітництва, РПАС (нині – Рада євроатлантичного партнерства). Ця Рада підтримала ініціативу Північноатлантичної Ради розробити варіанти та методи надання допомоги миротворчим операціям, зокрема організованим під егідою НБСЄ<sup>6</sup>, і тому в Плані роботи з діалогу, партнерства та співробітництва на 1993 р. були передбачені концептуальні та оперативні аспекти, пов'язані із миротворчістю. Також Радою північноатлантичного співробітництва у 1992 р. було засновано Спеціальну групу з питань співробітництва в миротворчій діяльності, що у 1993 р. підготувала спеціальний Звіт<sup>7</sup>, яким заклала нормативну основу здійснення миротворчих заходів силами НАТО та її партнерів у співробітництві із ООН та ОБСЄ. В юридичній літературі цей документ оцінено так: «Ця група не тільки підтримувала, але і вийшла далеко за рамки роботи Зустрічі НБСЄ у Гельсінкі (1992 р.), узгодивши важливі визначення, концепції та оперативні принципи міжнародної миротворчості. Вона також підготувала узгоджену докладну програму практичного співробітництва в міжнародній миротворчості, що включала: співробітництво у плануванні миротворчої діяльності, обмін національними концепціями та доктринами; можливий розвиток бази даних доступних миротворчих ресурсів; загальна технічна база для співробітництва в сфері підтримання миру; можлива підготовка миротворців, навчання та практика»<sup>8</sup>. Так,

у згаданому Звіті передусім давалися визначення таких базових понять: «попередження конфлікту»; «встановлення миру»; «миротворчість, у вузькому розумінні»; «примушування до миру»; «миро будівництво». Причому миротворчість визначалася тут як «стримування, уповільнення чи/та припинення бойових дій між державами або всередині них шляхом неупередженого втручання третьої сторони, організованої та направленої на міжнародному рівні; використання військових сил та цивільних для доповнення політичного процесу вирішення конфліктів, а також відновлення і підтримання миру»<sup>9</sup>. На основі миротворчої практики ООН у Звіті були виділені класичні ознаки миротворчих операцій (розміщення миротворчих сил на місцях за згодою сторін та здійснення ними нагляду за лініями розмежування, буферними зонами і кордоном; моніторингу припинення вогню; роззброєння і демобілізації ворогуючих фракцій) та наведені їх евентуальні новітні елементи і функції (сприяння гуманітарній допомозі та біженцям; запровадження командувача цивільною місією (наприклад, цивільною поліцією); здійснення миротворчими спостереження за виборами чи дотриманням прав людини) (п. 1 частини 1 «Концептуальні підходи» Звіту).

Отже, НАТО, базуючись на новому уявленні про способи побудови безпечного середовища в Європі, почала налагоджувати партнерські відносини із постсоціалістичними країнами, елементом чого стала можливість їх залучення до співробітництва у сфері миротворчості (що не обмежувалося виключно безпосередньою участю в операціях військового характеру, а охоплювало таку діяльність, як обмін досвідом, проведення навчань тощо; у Звіті говориться про добровільність участі всіх членів РПАС у співробітництві у сфері миротворчості та про можливість брати участь у всіх заходах із співробітництва, а також про відкритість цих заходів для тих членів НБСЄ, які не є членами РПАС). Наприклад, у Рамковому документі «Партнерство заради миру» 1994 р. в якості цілей співробітництва передбачено: підтримання здатності та готовності брати участь в межах, дозволених конституцією, в операціях, здійснюваних під егідою ООН і/або в рамках відповідальності НБСЄ, а також розвиток співробітництва з НАТО у військовій сфері з метою здійснення спільного планування, військової підготовки та навчальних

маневрів, покликаних підвищити спроможність держав-партнерів до виконання завдань, пов'язаних з миротворчою діяльністю (пп. в; г, п. 3)<sup>10</sup>. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору 1997 р.<sup>11</sup>, яка є нормативною основою партнерських відносин Україна-НАТО, визначила засади залучення України до миротворчих операцій Альянсу: принцип case-by-case; операція має проводитися під керівництвом Ради Безпеки ООН, або за відповідальністю ОБСЄ, а також у разі залучення до неї Об'єднаних загальновійськових тактичних сил (ОЗТС); участь у них України на початковому етапі, що в кожному конкретному випадку є предметом рішень Північноатлантичної Ради щодо окремих операцій (частина III, п. 5).

Водночас протягом 1990-х років НАТО на території колишньої Югославії сформувала власну практику участі у миротворчих операціях, що проходили поза її зоною. Як правило, НАТО приймала в них участь згідно з розробленими нею правилами й дотримувалася сутності миротворчості в цілому. Однак певні операції НАТО в колишній Югославії набули резонансного характеру. Серед них передусім слід згадати операцію «Deliberate Force» (30 серпня — вересень 1995 р.), що була здійснена поза зоною Альянсу (на території Боснії та Герцеговини), без відповідної Резолюції Ради Безпеки ООН, не на виконання ст. 5 Договору 1949 р. й, головне, зводилася до прямого застосування сили — завдання силами Альянсу повітряних бомбових ударів по воєнних об'єктах боснійських сербів. Тому, в юридичній літературі часто порушується питання про легітимність цієї операції. Так, Т. Газзіні у праці «Зміна правил застосування сили в міжнародному праві» писав про ненадійність законності операції «Deliberate Force» й наводив, наприклад, такі аргументи: радикальна трансформація характеру військової операції, яка набула явно агресивної природи, могла бути дозволена виключно Радою Безпеки ООН; ООН втратила контроль над цими операціями, а отже, вони могли бути переглянуті, припинені чи зупинені тільки за рішенням Північноатлантичної Ради тощо<sup>12</sup>. В свою чергу, С. Д. Білоцький вказував також на те, що під час конфлікту на території Боснії і Герцеговини «правове оформлення резолюцій РБ ООН не завжди було влучним і давало широко можливість

для тлумачення, а ситуація часто змінювалася і вимагала оперативного реагування, внаслідок чого у резолюціях РБ ООН було збільшено повноваження Генерального секретаря ООН. Тому свої дії НАТО погоджувало вже не лише з РБ, але й з Генеральним секретарем ООН, причому через суб'єктивні причини останній відіграв чи не вирішальну роль. Наслідком цього стала силова операція НАТО «Зважена сила» (вересень 1995 р.), правові підґрунтя якої містяться у резолюції про захист «зон безпеки», а проведення більше відповідало операціям з гуманітарної інтервенції»<sup>13</sup>.

Досвід НАТО в Югославії дав підстави для подальшого включення антикризового управління (заходом реалізації якого були операції в сфері миру, здійснені поза зоною НАТО) в якості невід'ємної складової частини чергової Оборонної стратегії Альянсу 1999 р. Так, у Стратегічній концепції НАТО 1999 р.<sup>14</sup> (далі Концепція 1999 р.) передбачалося, що антикризове управління має здійснюватися з метою зміцнення безпеки і стабільності в Євроатлантичному регіоні (п. 10). Рішення з цього питання повинно прийматися консенсусом щодо кожного випадку окремо із дотриманням умов ст. 7 Договору 1949 р. (п. 10); при цьому кожна держава-член Альянсу прийматиме рішення про участь у таких операціях згідно з власною Конституцією (п. 31). Концепція 1999 р. також передбачила невичерпний перелік заходів воєнного характеру із реалізації антикризового управління, а саме: операції з реагування на кризу (crisis response operations) (п. 10), включаючи операції з реагування на кризу поза ст. 5 Договору 1949 р. (non-Article 5 crisis response operations) (п. 10) (до їх числа були віднесені миротворчі та інші операції з підтримання миру, що могли здійснюватися в тому числі за участі партнерів, про які також йшлося в п. 31 Концепції 1999 р.). Умови реалізації заходів воєнного характеру, згідно з Концепцією 1999 р., були такими: у співробітництві з іншими міжнародними організаціями, наприклад, під егідою Ради Безпеки ООН чи під відповідальністю ОБСЄ (п. 31; 32), при цьому Рада Безпеки ООН визнавалася такою, що несе головну відповідальність за збереження міжнародного миру і стабільності та в цій якості відігравала ключову роль у підтримці безпеки і стабільності в євроатлантичному регіоні (п. 15); із можливим залученням країн-партнерів НАТО

та інших держав, з якими Альянс веде діалог, чи інше співробітництво (п. 31; 32; 34); згідно з міжнародним правом (п. 31); дотримуючись послідовного підходу до врегулювання кризових ситуацій, що означає обрання політичним керівництвом Альянсу з-поміж низки політичних і військових засобів належних дій у відповідь (responses) та здійснення ним ретельного політичного контролю на всіх етапах (п. 32).

Також у Концепції 1999 р. наводилися аргументи, на основі яких НАТО обґрунтовувала легітимність проведення нею операцій з реагування на кризи поза ст. 5 Договору 1949 р. Вони зводилися до того, що етнічні та релігійні конфлікти, територіальні суперечки, неадекватні або невдалі спроби провести реформи, порушення прав людини, розпад держав можуть призвести до локальної або навіть регіональної нестабільності, внаслідок чого може виникнути напруга, яка, в свою чергу, спричинить кризи, що позначатимуться на євроатлантичній стабільності та призводити до людських страждань і збройних конфліктів. Саме ці конфлікти можуть справити вплив на безпеку Альянсу через поширення на територію сусідніх країн, у тому числі держав-членів НАТО (п. 25 Концепції 1999 р.).

Таким чином, після закінчення холодної війни НАТО обрала антикризове управління в якості нового способу реагування Організації на ті проблеми, що могли виникнути після розпаду її основного геополітичного суперника, СРСР, й виходили за рамки ст. 5 Договору 1949 р. Одним з основних засобів реалізації антикризового управління стали операції з реагування на кризи, не пов'язані із ст. 5 Договору 1949 р. Їх визначали як «багатофункціональні операції, що виходять за рамки ст. 5, що сприяють попередженню та вирішенню конфліктів чи служать гуманітарним цілям, а також антикризове управління для досягнення заявлених цілей Альянсу»<sup>15</sup>.

Сьогодні антикризове управління являє собою один з основних напрямів діяльності НАТО. Зокрема, в нині чинній Стратегічній концепції оборони та безпеки членів Організації Північноатлантичного договору 2010 р. (Стратегічна концепція 2010 р.)<sup>16</sup> антикризове управління належить до одного з трьох основних завдань Альянсу (пп. б, п. 4), і його можна визначити як задіяння політичних і військових потужностей НАТО, в тому

числі під егідою міжнародних організацій та із можливим залученням держав-нечленів НАТО (переважно її партнерів), для попередження, врегулювання і припинення криз поза зоною НАТО, які можуть потенційно вплинути на безпеку держав-членів Альянсу, а також діяльність НАТО із закріплення стабільності в постконфлітний період та надання допомоги у відбудові, якщо це сприяє євроатлантичній безпеці.

Відповідно до Стратегічної концепції 2010 р. антикризове управління НАТО може здійснюватися для: попередження конфлікту, для чого Організація здійснює постійний моніторинг і аналіз міжнародної обстановки та, за необхідності, вживатиме активних заходів із запобігання перетворенню криз на великі конфлікти (п. 22); врегулювання конфлікту, зокрема шляхом розгортання та застосування збройних сил (п. 23); забезпечити довгострокову стабільність після врегулювання конфлікту, в тому числі тісно співпрацюючи і консультуючись з іншими відповідними міжнародними організаціями (п. 24). Для успішної організації та проведення операцій НАТО було розроблено низку Спільних доктрин Альянсу, наприклад Спільну доктрину Альянсу 2017 р.<sup>17</sup>. Згідно з доктринами, антикризове управління НАТО здійснюється, в тому числі, шляхом проведення операцій із реагування на кризи (crisis response operations), які згідно з документами НАТО також називаються операціями, не пов'язаними із ст. 5 Договору 1949 р., й скеровуються на сприяння ефективному врегулюванню тих криз, що не становлять прямої загрози державам-членам НАТО, із задіянням ширшого кола учасників міжнародних відносин. Їх видами згідно з різними критеріями є операції із підтримання миру та операції із воєнного внеску в підтримання миру, які й здійснюються у вигляді запобігання конфліктам (conflict prevention), встановлення миру (peace-making), примушування до миру (peace enforcement), миротворчості (peacekeeping) та миробудівництва (peacebuilding). Правовою підставою для їх проведення може бути або резолюція Ради Безпеки ООН, або угода із державою/державами, задіяними в конфлікті, або і перша, і друга умови; а також рішення вищого органу НАТО – Північноатлантичної Ради, яке приймається за принципом case-by-case, тобто щодо кожного випадку окремо та згідно з прийнятою в НАТО прак-

тикою консенсусом. При цьому при прийнятті рішення про проведення такої Операції НАТО виходить із власної оцінки тих загроз, які відповідний конфлікт становить для Альянсу.

Таким чином, одним із нових, не передбаченим Північно-атлантичним договором 1949 р., завдань діяльності НАТО є антикризове управління (crisis management). Виконання даного завдання взяв на себе Альянс на початку 1990-х років після оцінки нових загроз, що постали чи могли постати в майбутньому перед Організацією після розпаду СРСР й соціалістичного табору в цілому. Антикризове управління НАТО можна визначити як задіяння політичних і військових потужностей Альянсу, в тому числі під егідою інших міжнародних організацій та із можливим залучення держав-нечленів Організації (переважно її партнерів) й громадських організацій, для раннього попередження, відвернення, врегулювання і припинення тих конфліктів, що мають місце поза визначеною ст. 6 Договору 1949 р. зоною НАТО й можуть потенційно вплинути на безпеку держав-членів Альянсу, а також діяльність НАТО поза її зоною із закріплення стабільності в постконфлітний період та надання допомоги у відбудові, якщо це сприятиме євроатлантичній безпеці. Видами операцій із реагування на кризи, згідно із різними критеріями, є операції із підтримання миру та операції із воєнного внеску у підтримання миру, які й здійснюються у вигляді запобігання конфліктам, встановлення миру, примушування до миру, миротворчості та миробудівництва.

1. The Alliance's New Strategic Concept agreed by the Heads of State and Government participating in the Meeting of the North Atlantic Council from 07 November 1991 – 08 Nov. 1991. URL: [https://www.nato.int/cps/en/natolive/official\\_texts\\_23847.htm](https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_23847.htm). 2. Final Communiqué. Defence Planning Committee. Brussels, 12th-13th December 1991. URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c911213a.htm>. 3. Final Communiqué. Nuclear Planning Group. Gleneagles, Scotland on 21 October 1992. URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c921021a.htm>. 4. Final Communiqué. Ministerial Meeting of the North Atlantic Council in Oslo on 4 June 1992. URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c920604a.htm>; Final communiqué. Defence Planning Committee NATO HQ, Brussels on 11 December 1992. URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c921211a.htm>. 5. Final Communiqué. Ministerial Meeting of the North Atlantic Council NATO HQ, Brussels 17 December 1992 URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c921217a.htm>. 6. Final

Communiqué Ministerial Meeting of the North Atlantic Council in Oslo 4 June 1992. URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c920604a.htm#11>; Statement, issued at the Meeting of the North Atlantic Cooperation Council, Oslo on 5 June 1992 URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c920605a.htm>. 7. Report to the Ministers by the NACC Ad Hoc Group on Cooperation in Peacekeeping on 11 June 1993. URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c930611b.htm>. 8. New Security Challenges: the Adaptations of International Institutions: Reforming the UN, NATO, EU and CSCE since 1989 / Ed. I. Peters. Münster: Lit Verlag, 1996. P. 139. 9. Report to the Ministers by the NACC Ad Hoc Group on Cooperation in Peacekeeping on 11 June 1993. URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c930611b.htm>. 10. Партнерство заради миру: Рамковий документ від 08.02.1994 URL: [https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/950\\_001](https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/950_001). 11. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору від 09.07.1997. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_002](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002). 12. Gazzini T. The Changing Rules on the Use of Force in International Law. Manchester: Manchester University Press, 2006. P. 70-71. URL: [https://books.google.com.ua/books?id=fDImGeTLOLkC&pg=PA69&redir\\_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.com.ua/books?id=fDImGeTLOLkC&pg=PA69&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false). 13. Білоцький С. Д. Міжнародно-правове регулювання співробітництва регіональних організацій колективної безпеки з ООН (на прикладі миротворчих операцій НАТО в Південно-Східній Європі). Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юридичних наук. К., 2008. С. 10. 14. Стратегічна Концепція Альянсу. Затверджена главами держав і урядів, які взяли участь в засіданні Північноатлантичної Ради у Вашингтоні (Федеральний округ Колумбія) 23-24 квітня 1999 року. URL: [https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official\\_texts\\_27433.htm](https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_27433.htm). 15. Див.: пп. b п. 0104 Allied Joint Doctrine for Non-Article 5 Crisis Response Operations. AJP 3.4(A). URL: [http://kam.lt/download/14142/ajp-3.4\(a\)%20rd1.pdf](http://kam.lt/download/14142/ajp-3.4(a)%20rd1.pdf). 16. «Активне залучення, сучасна оборона». Стратегічна концепція оборони та безпеки членів Організації Північноатлантичного договору, прийнята главами держав та урядів у Лісабоні 19 листопада 2010 року. URL: [https://www.nato.int/cps/ru/natohq/official\\_texts\\_68580.htm?selectedLocale=uk](https://www.nato.int/cps/ru/natohq/official_texts_68580.htm?selectedLocale=uk). 17. NATO Standard. AJP-01. Allied Joint Doctrine. Edition E. Version 1. February 2017. URL: [https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment\\_data/file/602225/doctrine\\_nato\\_allied\\_joint\\_doctrine\\_ajp\\_01.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/602225/doctrine_nato_allied_joint_doctrine_ajp_01.pdf).

### References

1. The Alliance's New Strategic Concept agreed by the Heads of State and Government participating in the Meeting of the North Atlantic Council from 07 November 1991 – 08 Nov. 1991. URL: [https://www.nato.int/cps/en/natolive/official\\_texts\\_23847.htm](https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_23847.htm). 2. Final Communiqué. Defence Planning Committee. Brussels, 12th-13th December 1991. URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c911213a.htm>. 3. Final Communiqué. Nuclear Planning Group. Gleneagles, Scotland on 21 October 1992. URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c921021a.htm>. 4. Final Communiqué. Ministerial Meeting

of the North Atlantic Council in Oslo on 4 June 1992. URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c920604a.htm>; Final communiqué. Defence Planning Committee NATO HQ, Brussels on 11 December 1992. URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c921211a.htm>. 5. Final Communiqué. Ministerial Meeting of the North Atlantic Council NATO HQ, Brussels 17 December 1992 URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c921217a.htm>. 6. Statement, issued at the Meeting of the North Atlantic Cooperation Council, Oslo on 5 June 1992 URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c920605a.htm>. 7. Report to the Ministers by the NACC Ad Hoc Group on Cooperation in Peacekeeping on 11 June 1993. URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c930611b.htm>. 8. New Security Challenges: the Adaptations of International Institutions: Reforming the UN, NATO, EU and CSCE since 1989 / Ed. I. Peters. Münster: Lit Verlag, 1996. 203 p. 9. Report to the Ministers by the NACC Ad Hoc Group on Cooperation in Peacekeeping on 11 June 1993. URL: <https://www.nato.int/docu/comm/49-95/c930611b.htm>. 10. Partnerstvo zarady myru: Ramkovyi dokument vid 08.02.1994 URL: [https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/950\\_001](https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/950_001). 11. Khartiia pro osoblyve partnerstvo mizh Ukrainoiu ta Orhanizatsiieiu Pivnichno-Atlantychnoho dohovoru vid 09.07.1997. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_002](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002). 12. Gazzini T. The Changing Rules on the Use of Force in International Law. Manchester: Manchester University Press, 2006. 288 p. URL: [https://books.google.com.ua/books?id=fDmGeTLOLkC&pg=PA69&redir\\_esc=y#v=onepage&q&f=false](https://books.google.com.ua/books?id=fDmGeTLOLkC&pg=PA69&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false). 13. Bilotskyi S. D. Mizhnarodno-pravove rehuliuвання spivrobitnytstva rehionalnykh orhanizatsii kolektyvnoi bezpeky z OON (na prykladi myrotvorchykh operatsii NATO v Pivdenno-Skhidnii Yevropi). Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kandydata yurydychnykh nauk. K., 2008. 18 c. 14. Stratehichna Kontseptsiiia Aliansu. Zatverdzhena hlavamy derzhav i uriadiv, yaki vzialy uchast v zasidanni Pivnichnoatlantychnoi Rady u Vashynhtoni (Federalnyi okruh Kolumbiia) 23-24 kvitnia 1999 roku. URL: [https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official\\_texts\\_27433.htm](https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_27433.htm). 15. Allied Joint Doctrine for Non-Article 5 Crisis Response Operations. AJP 3.4(A). URL: [http://kam.lt/download/14142/ajp-3.4\(a\)%20rd1.pdf](http://kam.lt/download/14142/ajp-3.4(a)%20rd1.pdf). 16. «Aktyvne zaluchennia, suchasna oborona». Stratehichna kontseptsiiia oborony ta bezpeky chleniv Orhanizatsii Pivnichnoatlantychnoho dohovoru, pryiniata hlavamy derzhav ta uriadiv u Lisaboni 19 lystopada 2010 roku. URL: [https://www.nato.int/cps/ru/natohq/official\\_texts\\_68580.htm?selectedLocale=uk](https://www.nato.int/cps/ru/natohq/official_texts_68580.htm?selectedLocale=uk). 17. NATO Standard. AJP-01. Allied Joint Doctrine. Edition E. Version 1. February 2017. URL: [https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment\\_data/file/602225/doctrine\\_nato\\_allied\\_joint\\_doctrine\\_ajp\\_01.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/602225/doctrine_nato_allied_joint_doctrine_ajp_01.pdf).

### ***Savchuk Kostiantyn. The formation of regulatory activities of NATO in the field of crisis management***

The development of regulation of one of the new areas of NATO activity - crisis management, is highlighted. This task was undertaken by NATO in the early 1990 after assessing the new threats that the Organization might face in the

future after the collapse of the USSR and the socialist camp as a whole. NATO crisis management can be defined as engaging the Alliance's political and military capabilities, including under the auspices of other international organizations and possibly involving non-member Organization (mainly its partners) and non-governmental organizations, for early warning, deterrence, settlement and suspension conflicts that take place outside the definite art. 6 of the 1949 Treaty «NATO Area» and could potentially affect the security of the Allies, as well as NATO's activities outside its area of securing stability in the post-Conflict period and providing reconstruction assistance, if conducive to Euro-Atlantic security.

The crisis management is carried out, including through crisis response operations, which, according to NATO documents, are also referred to as operations not related to Art. 5 of the 1949 Treaty also seeks to facilitate the effective resolution of those crises that do not pose a direct threat to NATO member states by involving a broader range of parties in international relations. Their types, by various criteria, are peacekeeping and military contribution to peacekeeping, which are in the form of conflict prevention, peace-making, peace enforcement, peacekeeping and peacebuilding.

**Key words:** crisis management, peacekeeping.